ՍԿԶԲՆԱԴՐ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 600 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՈՒՐԲԱԹ, 7 [illegible] ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 9—21 6 ՄԱՐՏ" ԻՒ ԱՒ" 1316 9 ԹՇՐԻՆ" Լ.Վ" 1314 Բ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 600

20 ՓԱՐԱՁ

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

20 ՓԱՐԱՁ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԹԻՒԶԱՆԴ ՔԷԶԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djadédessi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

"یوزانتیون"
ارمنجه یومیه سیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
یوزانت کچیان
مطبعه دار دار خانی باب عالی جاده سی ۲۳-۲۵ نومرو
دار السعاده ده

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ. Ի Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վաղը, չարաթ, Կ. Պոլսէ պիտի չմեկնին, կ'ըսուի, Օգոստ. Սուլթանին հիւրերը։ Գերման վերջին թերթերէն կ'տեղեկանանք թէ Վիլհելմ Բ. կայսր ո՛րքան ալ ճամրորդութեան հանգիստներուն ու վայելքներուն պարապած կրծուի, հեռագրի միջոցաւ հանապազ ի հաղորդակցութեան գտնուած է Պերլինի հետ և զանազան մայրաքաղաքներու գերման դեսպանութիւններուն հետ. զի միջազգային քաղաքականութիւնն հանդարտ կեցած չունի, և թէպէտ օրուան մէկ-երկու ինդրի մէջ այլ եւս ձեռնպահ կ'թուի Գերմանիա, բայց զբաղումները չեն պակսիր գերման կայսեր, իր Վարչապետին որ ի Պերլին և իր արտաքին գործոց նախարարին, որ իր քով։

Օրուան գլխաւոր ինդիրներէն մէկը՝ գերման արտաքին աշխարհավարութեան համար՝ Վատիկանի հետ ծագած վէճն է՝ օտար կաթոլիկներուն հովանաւորութեան ինդրին վրայ, տարաշխարհներու մէջ։ Թէեւ 70 ամեայ, բայց Օգոստ փոն Պիւլով Հռոմէ ետ կանչուած է՝ ցոյց տալու համար Գերմանիոյ տհաճութիւնը Պապական բանախօսութեան համար, ուղղուած Ֆրանսայի ուխտաւոր գործաւորներուն, որոնք Ս. Բահանայապետն ուղտմ մ'ետս ճանչած եւ վաւերացուցած եղաւ Ֆրանսայի «բացարձակ» հովանաւորութեան իրաւունքը տարաշխարհներու օտար կաթոլիկներուն վրայ։

Բէթման Հոլվէկ, գերման կառավարութեան բերանն, ուժգին յօդուածով մը յայտարարեց թէ Վատիկանի քովէն Բրուսիոյ դեսպանին ետ կանչուիլն ուղղակի պատասխան է Պապին ճառին՝ Ֆրանսայի ուխտաւորներուն։ «Այս յարաբերութիւնը որք երբեմն այնքան բարեհամական էին՝ ամպամած են այժմ. այն ծանուցումէն ի վեր թէ Հէրը փոն Պիւլով այլ եւս պիտի չդառնայ Հռոմ»։ Նախ և առաջ Ֆրանսան է որ խանգարեց գերմանական յարաբերութիւնները Վատիկանի հետ։ Վատիկան ծայրայեղ յարգանք ցուցուց «անհատ և անկրօն Ֆրանսական Հանրապետութեան», և Վատիկանի այս Ֆրանսասիրութեան որոշ մէկ ազացոյցն եղաւ Պապին նամակն առ Ֆրանսայի կարդինալ Լանժէնիէօ՝ Արեւելքի կաթոլիկներուն վրայ Ֆրանսական Թեւարկութեան Նկատմամբ։ Բրուսիա բողոք բարձաւ։ Վատիկան այն ատեն գոհացուցիչ բացատրութիւն մը տուաւ, և «միջադէպը» փակուեցաւ։ Բայց այս անգամ Պապական ճառը նոր անակնկալ մ'եղաւ։ Վատիկան դիտնալու էր թէ՝ այն քան բանակցութիւններէ ետքը՝ Պապին կողմէ այս յիշատակութիւն Ֆրանսայի «անթաքոյ ինքնիշխանութեան» բարեհամութեան հակառակ գործ մը պիտի նկատուէր Գերմանիոյ մէջ։»

Իտալիա անձան չէ խնդրէն. զի յառաջագոյն Ֆրանսա անխոհ իր հովանիին տակ ունէր թէ՛ Ֆրանսացի, թէ իտալացի, թէ գերման կաթոլիկներն ու կաթոլիկ կղերը՝ տարաշխարհներու մէջ։ Բայց ինչպէս հիմա Գերմանիա իրեն հպատակ ամէն տեսակ կաթոլիկներն իր հովանիին տակ կ'ճանչէ, Իտալիա եւս ճիշտ նոյնքան իրաւունքով կ'մերժէ Ֆրանսայի «ազանդական իրաւունքները»։

Իտալեան մամուլը կ'ամբաստանէ զկարդինալ Ռամբոլա, պապական քարտուղարն արտաքին յարաբերութեանց, իբրեւ պատասխանատու Պապական բանախօսութեան համար։ Օ-քէնինէ Հռոմայ թերթը կերպիւ իւիք իտալեան կառավարութեան հայացքը կ'պարզէ կծու յօդուածով մը։ կ'ըսէ թէ «Ռամբոլա ուրախ թուղ ըլլայ։ Յաջողեցաւ քանդելու բոլոր այն գործ զոր Լէոն ԺԳ. իր քահանայապետութեան առաջին 10 տարիներուն մէջ կատարած էր։ Ֆրանքի, Նինա և Եաքոպինի կարդինալք, իբրեւ պապական քարտուղարք, ճարտարաժիտ իրաւախոհութիւններով և պիջումներով բանական լաւ ապրեցին Պապին արտաքին յարաբերութիւնները։ Ռամբոլա հոգւով մարմնով Ֆրանսայի անձնուէր երեւցաւ։ Իր «Հանրապետական» մէթոտներով ահա խանգարեց Վատիկանի և Գերմանիոյ յարաբերութիւնները։ Բրուսիոյ դեսպանն ետ կանչուեցաւ, եւ յայտնի չէ թէ յաջորդն ե՛րբ պիտի գայ։ Գերման կարդինալ ամէն տեսակ ամէնն ալ ըսէ։ օծը որ «կենդանանց ամէնէն նրբամիտն էր, փորձեց կինը, ու սա իր կարդին՝ այրը, կարմրուկ խնձորը ուտելուն պէս, տարօրինակ բան մը դարձաւ. իրենց մերկութիւնը յանկարծ մէջտեղ ելաւ. այդ բարոյական մեղկութիւնը զիրենք նեղել սկսաւ. «եգեմին մէջ երկուքին ալ աչուընները բացուեցան, տեսան թէ մերկ են, ու թզենիի տերեւներով ծածկեցան։» Բայց մարդասիրական չատեր չեն հաւատար թէ նախնական մարդը աշխարհ կու գար մերկ վիճակի մէջ. այլ կ'ըսեն թէ սա՝ այժմու կապիկներու նման մազեղ էր կամ մուշտակով ծածկուած, որ զիրենք ցուրտին դէմ կ'պաշտպանէր. ժամանակին հետ, այլ և այլ պատճառներու հետեւանօք, մերկացաւ իր մարմինը, ու հագուստի պէտքը զգաց։ Այլ ինչ որ լինի, հիմա մարդը կողմնակից է հագուելու դրութեան, ինքզինք ցուրտին և օրէնքին դէմ պաշտպանելու համար։ Ինդիր է սակայն գիտնալ թէ հագուելը օգտակար կամ չհասկ՞ա է։ Գեղագիտական տեսակիտիւ, պատասխանը կասկածելի չէ։ մարդկային ճաշակը չատ պիտի նեղուէր պատաուելիչ[*] մերկութեան դէմ։ Բարոյական տեսակիտիւ ալ անչուշտ մերկութիւնը չատ մը անպատեհութեանց տեղի պիտի տար։ Չէ ուրեմն, առողջապահական և առողջութեան տեսակիտիւ ալ օգտակա՞ր է։ Ո՛չ, կ'ըսեն խելմը բժիշկներ, և ահա նորաձեւութիւնը կ'սկսի, բուժական հաստատութիւններ կ'հիմուին, դարմանելու համար կարգ մը հիւանդութիւններ, վերադառնալով մեր նախնեաց հագուստի դրութեան, այսինքն հագուստի... բացակայութեան։ Այժմ դարմանատուներ կան — մանաւանդ հատ մը Ադրիականի գաղջ եզերքաց վրայ— ուր, անգաղաթար պարտէզներու մէջ, խել մը հիւանդներ մերկութեան պահ մը կ'ընեն, ամբողջ օրն անցունելով առանց հագուստի, արեւին, անձրեւին ու օդին անուշիկ գգուանաց մէջ։ Պիտի հարցունէք անշուշտ թէ ի՛նչ կարգի հիւանդներ։—Ուժաթափ, յոգնած, մաշած հիւանդներ, նոյն իսկ ջղայիններ եւ թոքախտաւորներ։ Մերկութիւնը մանաւորապէս կ'յարմարի անոնց՝ որ «ապրելու ձանձրոյթը» ունեն, վիճակ մը՝ որ թէեւ յատկանշական միօրինակ հիւանդութիւն մը չէ, այլ կարգ մը ախտերու նախապատրաստական է։ Այս պարագային մէջ մերկութիւնը զօրացուցիչ և ուժգուտուի դերը կ'կատարէ։ Անո՛ւշ յիշատակներս մէջ կ'յիշեմ գաւառային այսօրինակ բուժական սովորութիւն մը։ Վըտիա, ձղճիմ մանկիկները աշխատ գաղջ ու գարնան եղկ արեւին մէջ կ'մերկացընեն քանի մը վայրկեան, որպէս զի ամէն բազմանան, զօրանան անոնք։ Մերկութեամբ բուժումը մեր բնագաւառներուն մէջ ունեցած է իր գոյութիւնը։

Տեսնենք ուրեմն թէ եւրոպացիներ այս նոր դարմանատուներուն մէջ հիւանդն ի՞նչպէս կ'բնամօրի։ Դարմանատունը պատերով ծածկուած չենք մ'է, այնպէս չինուած որ բարոյականը երբեք չի նախատուիր։ չենք քը ունի նաեւ մեծկակ պարտէզ մը, երկուքի բաժնուած, երիու սեռերուն համար։ Հիւանդը՝ իր օրը կ'անցընէ պատէն, պատէն կանուխ կ'ելլէ նամակ նէ. սովորական լուացումներէ վերջ՝ կ'ուղղուի դէպ ի պարտէզ. մերկ է որդի մը նման, կամ գէթ պատպարուած պարզ գոտիով մը կամ միջապատով մը [pagne] ի չարգանս ամբծութեան. գլխարկ մը ի գլխին՝ արեւահարութեան ի զգուշութիւն։ Պարտէզին մէջ կ'քարձրանայ բլրակ մը մէկ մասը հովանոցա և ծառազեղ, ուր օրուան մեծ մասը կ'անցունէ հիւանդը. ամէն մին իր հետ կ'տանի նախաճաշիկը, ժուժկալ եւ թեթեւ. երբ՛ք մսեղէնք՝ որք մարմինը կ'լեցնեն թոքսինով, զանազան թոյներով, որք գէշ կ'այրին և նկարագրին վրայ գէշ կ'ազդեն, այլ թեթեւ, հովուական կերակուրներ, ինչպէս կաթ, մեղր, կարագ, հաց, ևայլն։ Ա.հա այդ բլրակին վրայ կ'կատարուի բուժականութիւնը։ Օգը տա՞ք է. հիւանդը կը պառկի գետնի վրայ, կանանչներու մէջ, ծառի մը չուքին տակ, կարդալու համար, կամ խօսելու իր ընկերներուն հետ։ Օգը զո՞վ է, նա կ'քալէ խոտին վրայ, կամ հովուական խաղերով և բուռն մարզանքներով ժամանակ կ'անցունէ, կամ կ'պառկի աբեւուն մէջ, յաղորդաբար իր ամէն կողմերը... խորհելով, քանի մը ժամեր անցունելէ յետոյ բլրակէն կ'իջնէ դէպի ձորակն, և հոն ժամ մը ժամբողջ արեւուն մէջ կ'ընկղմանի կը հանգչի։ Օդի լոգանքին կ'յաջորդէ լոյսի եւ արեւի լոգանքն։ Մոմեայի մը պէս ծածկոցի մը մէջ փաթթուած, հիւանդը երկնային հուրին առջեւ կը ծնրադրէ բաւական ժամանակ, մինչև որ երկու հիւանդապահէք պոյն գաղջ լոգանքի մը մէջ կ'ընկղմին, ուրկէ վերջ ընդհանուր չփումի [massage] մ'ալ կ'ենթարկուին։ կէսօրէն յետոյ՝ հիւանդները կ'ծոցվուին ճաշարան մը, միչտ ամմայն պարզութեան մէջ. հոն ուտմունքնին կ'կշռացնեն կանոնէներով, պտղով և բանջարեղէններով. բուսակերներով անանձին առաջին պայմանն է։ Ճետ կիսաւուրը կ'նստին առաւտին չատերն օդհասարակի քուն մը կ'քնանան. ապա պարտիզին մէջ ման կուգան, խաղալով, քալելով, խօսելով կամ ընթռնելով. երեկոին գաղձեալ բուսայիններով կերակուր մը և ապա ննջասյան։ Եւ ևթէ անձրեւ է։ Շատ պարզ է. անձրեւի կաթիլներուն տակ կ'երթայինք. օդը չատ գէշ եղած միջոցին միայն փակած կ'մնան։ Վերջապէս, մերկութեամբ բուժումը կ'կայանայ բոլոր մարմինն օդի և լոյսի ազդեցութեան տակ դնել, որքան հնար է, ջնջել մսեղէններով սնանումը, բայց օդի մէջ ապրիլ առանց մուսուրական յոգնութեան։ Տարին գոնէ ամիս մը, այս կերպ դարմանումը չատ օգտակար է քան մը պատճառներով։ նախ, կեբակուրի եղանակին փոփոխումն ինքնին պահպանութեան չհամաձայնուիլը, Լէոն ԺԳ-ի նամակն առ Ֆրանսացի կարդինալ Լանժէնիէօ, որուն վրայ ա՛յնքան խօսքեր եղան, և այս անգամ ալ Պապին բանախօսութիւնը Ֆրանսացի գործաւորական դասուն ուխտաւորներուն, ճիշտ ա՛յն պահուն երբ Վիլհելմ Բ. երուսաղէմ կ'երթայ,—այս ամէն ճախողուածներ վերագրելի են կարդինալ Ռամբոլլայի սխալ քաղաքականութեան, և մի քանի ամսուան միջոցին բարոյական թշնամանքներու չարք մ'են Վատիկանի քով Բրուսիոյ դեսպանին դէմ։»

Օքէնինէ կ'բաղդատէ Վատիկանի և Բրուսիոյ Կառավարութեան դիրքերը Բուլդուրքամբի [Պիզմարքի հակապապական պայքարին] ակիզբն, անոնց այս օրուան դիրքերուն հետ, և կը յիշեցնէ թէ «ինչպէս կաթոլիկ Գերմանիոյ ներսն ստուար մեծամասնութիւնը Պիզմարքի դէմ դաշնակցած էր Պիոս Թ. Պապին հետ, զի Պիզմարք կրօնական չահերն իր քաղաքականութեան գործիք ընել կ'ուզէր, անանկ ալ այսօր գերման կաթոլիկներն ստուար մեծամասնութեամբ Բրուսիոյ կառավարութեան հետ դաշնակցած են Վատիկանի դէմ, զի կարդինալ Ռամբոլլա կ'փորձէ կաթոլիկ եկեղեցւոյ բարօրութիւնն ստորագասել անկրօն և ամպավարան Հանրապետութեան ստրկաբար ծառայող կալճամիտ քաղաքականութեան մը չահերուն»։

Գերմանիոյ կաթոլիկ մամուլին դիրքը չա՛տ և չատ հետաքրքրաշարժ է այս պահուս։ Ի՞նչ ընէ։ «Վերը թ՛քնէ՝ պեպը, վարը թ՛քնէ՝ մորուքն», ինչպէս կ'ըսուի ռամիօրէն։ Մէկ կողմէ Վատիկան կայ, որուն «խաթր»ը կոտրել չըլլար, կրօնասիրական գովելի զգացումով մը. միւս կողմէ գերման ազգային զգացումը կայ, որ չատ կը պայրանայ, երբ կ'լսէ թէ Պապն Արեւելքի գերման կաթոլիկներն և մանաւանդ գերման կաթոլիկ կղերը Ֆրանսայի «ուանդական հովանաւորութեան» տակ թողուլ կ'ուզէ, երբ հիմա գերման ազգն ի վիճակի է ամենուրեք իր քաղաքական ազդեցութիւնն զգալի ընելու։ Որքան ալ կաթոլիկ, յիշեալ թերթերը չեն կրնար անտեսել այս ազգային զգացում, որ ձիշտ այս օրերս ա՛լ աւելի հրահրուեցաւ, Վիլհելմ Բ-ի ի Ս. Տեղիս ձեռնարկել այցելութեան առթիւ։

Օրինակի համար. Քէօլնիշէ Ցայթունգ [«Քէօլնի Ժողովրդական լրագիր»] ծանօթ կաթոլիկ թերթն օր մը, անցեալ չաբաթն, բուռն յօդուած մը գրեց կարդինալ Ռամբոլլայի դէմ, ըսելով թէ «Ինչո՞ւ այսքան մեծարանք կ'ցուցնէք Ֆրանսայի հանդէպ. միթէ Հանրապետութիւնն ինք ո՛և և մեծարանք կ'ցուցնէ՞ կաթոլիկ Եկեղեցւոյ չահերուն, Ֆրանսայի մէջ իսկ»։ Գանգատեցաւ այս կաթոլիկ թերթ թէ պապական քարտուղարին ընթացքը սարիներէ ի վեր յոռի տպաւորութիւն ըլած է գերման կառավարական չրջանակներու մէջ, և դժուարացուցած է գերման կաթոլիկներուն կացութիւնը կառավարութեան հանդէպ և գերման ազգին մեծամասնութեան հանդէպ, որ բողոքական է։

Երկու օր ետքը, նոյն թերթ ուրիշ յօդուածով մը գրեց թէ «Լէոն ԺԳ. այնպիսի դիրքի մը մէջ է որ հարկադրուած չէ մի միայն գերմանական բաղձանքներու և գերմանական զգացումներու մխ դնելու։ Վերջ ապէս, պարտինք յիչել թէ Ֆրանսայի հովանաւորութիւնն աւելի բան մ'է քան ուրիշ ո՛և է օտար Տէրութեան մը հովանաւորութիւնը։»

Ս.յս խօսքը բացատրելու համար, պէտք է յիչեցնենք թէ Ֆրանսայի հովանաւորութիւնը տարաշխարհի կաթոլիկներուն վրայ՝ կ'բացատրուի երկու կերպով. մէյ մը՝ ո՛և է օտար երկրի մէջ ո՛և է օտարազգի կաթոլիկներուն վրայ հովանաւորութիւն. մէյ մ'ալ երուսաղէմի Լատին Պատրիարքութեան վրայ հովանաւորութիւնը։ Արդ, կ'ըսենք, գերման կաթոլիկ գլխաւոր թերթը, կ'բացատրէ թէ Լատին Պատրիարքն ո՛ր ազգութեան ալ պատկանի, դարերէ հետէ այն Պատրիարքութեան հովանաւորութիւնը Ֆրանսայի պատկանած է, ցոյսօր ալ Պապն այնպէս կ'ճանչնայ, և այն Լատին Պատրիարքութեան ենթակայ ամէն կաթոլիկ կղերներն ալ, անհատապէս ո՛ր ազգութեան ալ պատկանին, նոյն հովանաւորութեան ենթակայ կ'ըլլան, ապա թէ ոչ՝ իրաւասութիւնն ի՞նչ ըլլայ։ Ուրիշ տեղեր այսպէս չէ։ Արտասահմանի գերման կաթոլիկ միսիոնարներ եւ կաթոլիկ աշխարհականները իրենց գործերուն համար կրնան դիմել գերման հիւպատոսներուն և դեսպաններուն պաշտպանութեան,— մանաւանդ որ գերման կաթոլիկ եպիսկոպոսութիւն մը կայ։ Միայն Լատին Պատրիարքութիւն մը կայ։ Միայն Լատին Պատրիարքութեան ենթակայ Միսիոնարութիւնք, Մայրապետք, Միաբանութիւնք պէտք է միեւնոյն իրաւասութեան ենթարկուած ըլլան։

Կերևնէ կ'յարե թէ Վատիկան ցարդ մեծ դիւրութիւններ տուած է Պաղեստինու մէջ գերման կաթոլիկ հաստատութեանց բացման համար։ Բայց այս պատճառաւ գերման կառավարութիւնն իր պահանջումներն աւելցնելու չէ՛, և պէտք չէ դալչի դարաւոր հաստատեալ իրաւասութիւններու։ Միւս կողմէ, Ֆրանսացիներն ալ այս դարաւոր իրաւասութիւնը չարաչար գործածելու չեն, մանաւանդ քաղաքականութեան ծառայեցնելու չեն բնաւ։

Արդ, վէճն հո՛ն է՝ ընդ մէջ բողոքական Բրուսիոյ և Վատիկանի՝ որ Վիլհելմ Բ. թագաւորն Բրուսիոյ կ'կամի իր առանձին հովանիին տակ ունենալ ամէն գերման կաթոլիկները, կղերականներ թէ աշխարհական, ա՛ւր որ ալ գտնուին։ Վատիկան տակաւին կ'դիմադրէ, իր յոյսը դնելով մի կողմէ գերման կաթոլիկներուն կրօնական հաստատութեան զգացումին վրայ, նաեւ՝ միւս գերման կառավարութիւններուն հակարբուսիական համակրութիւնն վրայ։ Բայց վէճն, ի՛նչ ելք ալ ունենայ, չհեհան է՝ Ն. Կ. Վեհափառութեան յերուսաղէմ ուխտագնացութեան առթիւ։

Քիչնէք այս առթիւ թէ Վատիկանի մօտ գերմանական հրաժարեալ դեսպան Հէրը Օդգօ փոն Պիւլովի պէս, որ բողոքական է, այն դիւանագէտն ալ որուն համար ծանուցուեցաւ թէ յառաջիկային հոն պիտի երթայ, Լութերական է, [Հէրը փոն Ռոմիէնհան. այժմ Պէրնի գերման դեսպանն, որ մօտերս արտաքին գործոց խորհրդական էր, և աւելի առաջները գործակատար եղած է Բրուսիոյ դեսպանութեան Վատիկանի քով։] Անոր համար բողոքականները կ'ընտրուին այս պաշտօնին որպէս զի իրրեւ կաթոլիկ իրենք զիրենք պարտաւոր չզգան իրենց հոգեւոր պետին հնազանդելու աւելի քան իրենց աշխարհական տիրոջ։ Բայց կ'երեւի թէ միչտ որ այս վէճ սկզբամբ ո՛ւ եւ է կերպիւ չկարգադրուի, կամ կարգինալ Ռամբոլլա զոհացուցիչ բացատրութիւն մը չտայ, նոր դեսպանը պիտի չերթայ Հռոմ։

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ. Յ'ԱՐԵՒԵԼԱ

ՔՐՈՆԻԿ Ս. ՏԵՂԵԱՑ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 1/13 Հոկտ. 98

Գերման կայս. Ա.ոլին յառաջիկայ մուտքին և չրջագայութեան համար ի Ս. Քաղաքս ինչ ալ գրենք թերեւս կանխահաս համարուի, մանաւանդ թէ Եւրոպական և Պոլսական մամուլին հաղորդած լուրերը բաւական կ'տարբերին իրականութենէն. բայց ինչ որ կարելի է ենթադրել այստեղ տեսնուած պատրաստութիւններէն դատելով՝ կայսեր և կայսրուհւոյն մուտքն և չրջագայութիւնը չատ չդեղ և հանդիսաւոր պիտի ըլլան։ Երուսաղէմի մէջ և չրջակայքն այն ամէն ճանապարհներ, ուսկից անցուդարձ պիտի ընէ կայս. Ա.ոլը՝ նորոգուեցան, մաքրուեցան և զարդարուեցան. բայց այս քանի մը չաբաթուան մէջ արտակարգ չքեղութեամբ պիտի զարդարուին Ս. Քաղաքիս արեւմտեան կողմն երկու ճանապարհներ, որոց մին եաֆայի դռնէն կ'ելլ ժամ հեռու Օամ. հիանդանոցէն կ'սկսի և կ'հասնի մինչև քաղաք, իսկ միւսը միևնոյն տեղէն սկըսելով՝ գերմանական, աւստրիական, իտալական հիւպատոսարաններու եւ գերմանական նորաշէն, ընդարձակ եւ հոյակապ հիւանդանոցի առջևէն կ'անցնի և կ'չարունակուի մինչև կայսերական վրանները։ Ծոպպէէ Երուսաղէմ երկարող ճանապարհի այս երկու ճիւղերուն վրայ վեց հատ յաղթական կամարներ պիտի չինուին, որոց առաջինը վերոյիչեալ Օամ. հիւանդանոցին առջև, որ տեղէն կայս. Ա.ոլին առաջին անգամ ըլլալով ներքին կամ պարսպաւոր Ս. Քաղաքը պիտի տեսնայ։ Բայց ամէնէն աւելի հանդիսաւոր պիտի ըլլայ Վիլհելմ Բ.ի մուտքն ի Ս. Յարութիւն. Ն. Կ. Վեհափառութիւնը Ծոպպէի դռնէն պիտի մտնայ և հետիոտն չարունակելով իր ճանապարհը՝ պիտի անցնի Գերմ. նորակառոյց Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ առջևէն եւ ժամ 4ին [Լ. Ե.] պիտի հասնի Ս. Տաճարին դուռն, ուր Տըեօրինական սրբազաւորներու ուանդապահ երեք ազգայ Պատրիարքները— Տ. Յարութիւն, Տ. Բիւվի և Տ. Դամիանոս Սրբազանները— չրջապատեալ իրենց բարձրաստիճան կղերէն՝ պիտի առաջնորդեն Ն. Կ. Վեհափառութիւնն ի Գերեզմանի Փրկչին, երբ Ս. Տաճարին մէջ գտնուած բիւրաւոր կանթեղներ եւ մոմեր վառուած պիտի ըլլան. եւ ի՛նչ սրտառուչ բան պիտի ըլլայ Բրիստոնէութեան երիցապագելի Հիմնադրին Ս. Գերեզմանին մօտ տեսնալ Բրիստոնեայ եկեղեցւոյ արեւելեան եւ արեւմտեան մեծ հիւղերուն կամ բաժանումներուն գլխաւոր ներկայացուցիչները, որոնք երէ ոչ միասիրտ եւ միահոգի, գոնէ միասին պիտի խոնարհին Աստուածորդւոյն պաշտելի Ս. Շիրմին առջեւ....։ Շիտակը մենք բաղդաւոր ենք, որ այս միջոցին պաշտօնով Ս. Յարութիւն կ'ելնանք, հետեւաբար առիթ և պատեհութիւն պիտի ունենանք այս ամէն հանդիսաւորութիւն ի մօտոյ ակատեսը լինելու եւ մանրամասն նկարագրութեամբ մեր տեսածները հաղորդելու Բիւզանդիոնի ընթերցողաց։

*** Երէկ այցելեցի կայս. Ա.ոլի բնակութեան համար պատրաստուած գետինը, բոլորովին մաքրած եւ չքաղաքած էին, տեղ տեղ ալ ձիթենիներ կարած, ու այս գետնին վրայ պիտի կառուցուին Կայսեր ու Կայսրուհւոյն համար յատկացուած վրաններ, որոց կարմիածները եւ տախտին ուրիչ չատ մը գոյքեր Հայիֆայէն եւ Եաֆայէն հոս փոխադրելու համար Բուքի ընկերութիւնը վարձած է 400 ղորի եւ չատ մը կառքեր. իսկ վրանները կառուցանելու համար Գերմանիայէն յատուկ վարպետներ եկած են այս տեղ եւ ուրիչ բարձրաստիճան պալատական մը, որ պաշտօն ունի չինուած և նորոգուած ճանապարհները և խճուղիները աչքէ անցընելու. այսօր Բեթղանան ուղեւորեցաւ։

*** Պերլինէն և Դամասկոսէն չատ մը կառավարական պաշտօնեաներ հասան Ս. Քաղաքս՝ բարեկարգութեանց հսկելու համար. զանազան աստիճանէ 94 պաշտօնեաները ալ պիտի ընկերանան կայս. կարաւանին ի Ս. Երկիր, որոց յերուսաղէմ բնակութեան միջոցին տեղւոյս Քաղաքապետութիւնը պիտի վճարէ Ռուքի ընկերութեան՝ իբրեւ օրական ծախք՝ 188 գաղղ. ոսկի։

*** Կայս. Ա.ոլին Ս. Քաղաքս բնակութեան միջոցին՝ Մարգարէից քաղաքը պիտի զարդարուի գօրավարներով և ամէն գիչեր լուսավառութիւն և հրաձաղութիւն տեղի պիտի ունենայ, օամ. և գերման երգիչ խումբեր ալ ամէն գիչեր փոխն ի փոխ պիտի նուագեն կայսերական վրաններու մօտ։

*** Ի դիմաց Ս. Քաղաքիս բոլոր ազգարնակութեանց՝ տեղւոյս Քաղաքապետութիւնը պիտի նուիրէ Գերման Կայսեր Ս. Տեղեաց գունաւոր նկարնիրը պարունակող և սատափայ նրբարուեստ բանուած կողքով չատ չգեղ ալպոմ մը, որոյ վրայ փորագրուած պիտի ըլլայ արաբ և գերման լեզուներով՝ «Ձիչատակ երուսաղէմի առ Վիլհելմ Բ. Կայսր Գերմանիոյ 1898»։— Նմանապես Բեթլեհէմցի մասնագէտի մը ձեռքով պատրաստուեցաւ սատափի վրայ նուրբ բանուածքներով Օմարայ մզկիթին մեծագիր պատկերը՝ արաբերէն և գերմ. այս յիչատակարանով՝ «Ձիչատակ երուսաղէմի առ Ա.ակուսդա–Վիքտորիա Կայսրուհին Գերմանիոյ 1898»։— որ պիտի նուիրուի Գերման Կայսրուհւոյն։ Ս.յս երկու նուէրներուն համար ծախսուած է 80 գաղ. ոսկի։

*** Երէկ երեկոյ յատուկ կառամբով Ս. Քաղաքս ժամանեցին 500 աւստրիացի ուխտաւորներ, որք լատին վանքերու բարեպաշտներու եւ ոստիկան գինուորաց առաջնորդութեամբ՝ սաղմոսերգելով ուղղակի Ս. Յարութիւն մտան, ուր Ֆրանչիսկեան վրդ. մը գերմ. լեզուաւ իրենց բարի գալուստ մաղթեց եւ երկնային միսիթարութիւն Աւետրոյ կայսեր համար։ Ուխտաւորաց մէջ կ'գտնուին 150 քահանայներ, որք մասնակցեցան այս արաւօտ՝ Աւետրոյ Էլիզապէթ կայսրուհւոյն համար Ս. Գերեզմանին առջեւ Լատինաց Տ. Բիւվի Պատրիարքին նախագահութեամբ երկրորդ անգամ ըլլալով կատարուած Հոգեհանգստեան փառաւոր հանդիսին։ Ս.յս ուխտաւորները 8 օր միայն պիտի մնան ի Ս. Երկիր։

ՍԵՐՈՎԲԷ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱԺԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ

«ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ»ԻՆ

Բիչաքթաչի Կ. Պոլսոյ համար եռամսեայ բաժանորդագրին է միայն 36 ղրչ. ամսական ճիչտ 12 ղրչ.ի հաշիւով։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մեքսոթեմբ քաֆեխանութիւն. — Մեկ հիւանդները ա փոքրանոցաններ. — Լոյս և օդ ըզեան. — Մոբեթ էրքոտները. — Փոքրիկ մալերու վրայ. — Աբեան կորիզը քնդիկներ. — Իմիլզիոն. — Մարթալեզերու կեանքն.

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ. Ի ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, 7 Հոկտ.

Գերման կայսեր քաղաքս այցելութեան պատճառաւ քաղաքիս չրջանակի բէոյճ եւ էքրիչոր կինուորք անցեալ չարթուընէ հաւաքուած են, որք օր ընդ մէջ կ'մարզուին։

—Անցեալ կիր. մանաւոր կառամբ մը տեղս հասած էր մանաւոր բարձր. պաշտօնեաներով, որք ի մէջ այլոց տեղւոյս կայս. Քէօչկին ալ այցելած են։ Քէօչկին խճուղին չուրջը գտնուած պատերով ամրոցած են։ Հիման ալ քաղաքիս մէջ գտնուած մեծ խճուղին ուսկից հաւանաբար պիտի անցնի Վեհ. հիւրերնիս՝ մաքրուելու վրայ է. կառավարութեան դուռը, բանան, հեռագրատունն եւ ուրիշ այս կարգի չէնքերու նորանոր փայլ մը կ'տրուի ներկերով։ Անցեալ չարթու կայս. Քէօչկի պարտէզը դրրուելու համար թաղարներով ծաղիկներ յատկապէս բերուած և փետեզուած են։

—Հէրէքէի կողմն ալ ամէն զարդարուած և պատրաստուած ըլլալը կը հաստատեն. տեղւոյն երկաթուղւոյ կայարանէն մինչև գործարանը ճամբաներու վրայ ծաղիկներ, թաղարներ են. չարուած, տուներն ամբողջ ներկուած են, և են։ Վեհ. կայսեր յատկացեալ հանգստեան սրահն ոսկեզօծեալ է եղեր։

—Տեղւոյս կայսրանն ալ նուազ մասնակից եղած չէ տեղի ունեցած պատրաստութեանց։ կայսրանի չուրջը գտնուած հանրածանօթ տիվերն այսօրինակ պատեհութեամբ մը վերջապէս մաքրուած են այժմ, և գոհունակութիւն տեղւոյս վաճառական դասուն,— թէև առժամանակեայ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մեքսոթեմբ քաֆեխանութիւն. — Մեկ հիւանդները ա փոքրանոցաններ. — Լոյս և օդ ըզեան. — Մոբեթ էրքոտները. — Փոքրիկ մալերու վրայ. — Աբեան կորիզը քնդիկներ. — Իմիլզիոն. — Մարթալեզերու կեանքն.

Հանելուկ մը չ'է և ոչ ալ գաղտնիք, սիրելի ընթերցող, թէ մարդկային կառոյին անգամ լոյս-արեւը կը տեսնէ համակ մերկ ու լերկ վիճակի մէջ. այս «ցաւոց հովտին» մէջ կ'գլորի լերկ ու մերկ վիճակի մէջ։ Ի՛հ, այնպէ՞ս չէ. ծնելու ժամուն իրը հագուստ՝ միայն իր չնորհները ունի. իր հրամայողները միայն ունի իրը զարդարանք։ Հին, չատ հին ժամանակներու մէջ, կ'չարունակէր այնպէս, ինչպէս որ սկսած էր. մերկ ծնած էր եւ մե՛րկ կ'մարէր։ Նախապատմական մարդուկին առաջին գործն եղաւ ինքզինք ծածկել, հագուիլ, առանց խորհելու թէ օր մը — Աստուծոյ օրերը անթիւ են—հագուելու, սքեւիլու փափուկ ու մարմնոյը իր թոռնորդինեբուն վրայ կենսական բան մը պիտի դառնար։ Եւ ուզեց հագուիլ մարդը, որովհետեւ կ'մնէր, կ'ըսեն ազգագիրք։ Ու ամէն պարագայի մէջ, հաւատացէք, չէ՛ բառը գոյութիւն չ'ունեցաւ եւայի բերնին մէջ, ու մեր ներկայ սերունդին մէջ հագուիլը գեղագիտական բան մը եղաւ։ Պէնդոց Գիրքն ալ կ'ըսէ. օձը որ «կենդանանց ամէնէն նրբամիտն էր, փորձեց կինը, ու սա իր կարդին՝ այրը, կարմրուկ խնձորը ուտելուն պէս, տարօրինակ բան մը դարձաւ. իրենց մերկութիւնը յանկարծ մէջտեղ ելաւ. այդ բարոյական մեղկութիւնը զիրենք նեղել սկըսաւ. «եգեմին մէջ երկուքին ալ աչուընները բացուեցան, տեսան թէ մերկ են, ու թզենիի տերեւներով ծածկեցան։» Բայց մարդասիրական չատեր չեն հաւատար թէ նախնական մարդը աշխարհ կու գար մերկ վիճակի մէջ. այլ կ'ըսեն թէ սա՝ այժմ

[*].—Ծանոթագիր խմբագրության։

(*). — Opinions of Her Majesty's Diplomatic and Consular Officers on British Trade Methods.

ԺԱՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ

ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԵՎ ՊԱՏԻՎԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Ի ՀԱՄԱՌՈՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՈԳՒՈՅ ՀԱՅՐԱՊԱՏԻՒ ՄԵԾԱՐԱՐԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՀԱՆԳԵՐՁԱՑԱԾ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅՐԱՊԱՏԻՒ ՄԵԾԱՐԱՐԸ ՀՐԱՄԱՅԵՑ ՀԱՅ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՂՈՐԴԵԼ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՈԳՒՈՅ ՀԱՅՐԱՊԱՏԻՒ ՄԵԾԱՐԱՐԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՀԱՆԳԵՐՁԱՑԱԾ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅՐԱՊԱՏԻՒ ՄԵԾԱՐԱՐԸ ՀՐԱՄԱՅԵՑ ՀԱՅ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՂՈՐԴԵԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, 20 Նոյեմ. — Ներկայ ժամանակներուն մեր հրատարակչական գործունէութիւնը ամենէն աւելի ուշադրութեան արժանի է։ Ամէն տարի կը տպագրուին տասնեակ մը նոր գործեր, որոնք կը հարստացնեն մեր գրականութիւնը։ Ամէն տարի կը հրատարակուին նոր ամսագրեր, որոնք կը ծառայեն մեր մտաւոր զարգացման։ Ամէն տարի կը բացուին նոր գրատուներ, որոնք կը հեշտացնեն գիրքերու ձեռքբերումը։ Այս բոլորը ապացոյց են մեր ազգի կենսունակութեան։

Սակայն կայ մէկ կողմ մը, որ մինչեւ հիմա անտեսուած է։ Այդ կողմը մանկական գրականութիւնն է։ Մեր երեխաները կը մեծնան առանց պատշաճ գրքերու։ Անոնք կը կարդան թարգմանութիւններ, որոնք հաճախ անյարմար են մեր կեանքին համար։ Անոնք կը կարդան հին գրքեր, որոնք կը պատկանին անցեալ դարերու։ Անոնք չունին իրենց սեփական գրականութիւնը։

Ինչո՞ւ այսպէս կը պատահի։ Ինչո՞ւ մեր հրատարակիչները չեն ուզեր հրատարակել մանկական գրքեր։ Ինչո՞ւ մեր գրողները չեն ուզեր գրել մանուկներու համար։ Պատճառը պարզ է։ Մանկական գրականութիւնը շահաբեր չէ։ Հրատարակիչը գիտէ, որ մանկական գիրքը քիչ կը ծախուի։ Գրողը գիտէ, որ մանկական գիրքին համար քիչ կը վճարուի։ Ուստի երկուքն ալ կը խուսափին մանկական գրականութենէն։

Այս վիճակը պէտք է փոխուի։ Մենք պէտք է ունենանք մանկական գրականութիւն։ Մենք պէտք է ունենանք մանկական գրքեր, որոնք կը գրուին մեր կեանքին համար, մեր երեխաներուն համար։ Մենք պէտք է ունենանք մանկական գրքեր, որոնք կը պատկանին մեր ազգին։ Մենք պէտք է ունենանք մանկական գրքեր, որոնք կը ծառայեն մեր ապագային։

Ահա թէ ինչո՞ւ մենք կը կոչ ընենք մեր հրատարակիչները, որ հրատարակեն մանկական գրքեր։ Մենք կը կոչ ընենք մեր գրողները, որ գրեն մանկական գրքեր։ Մենք կը կոչ ընենք մեր ազգը, որ ուշադրութիւն դարձնէ մանկական գրականութեան։ Մենք կը կոչ ընենք մեր ազգը, որ ուշադրութիւն դարձնէ մեր ապագային։

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ

Մանկական գրքերու հրատարակութեան մասին մեր կոչին ի պատասխան, մեզ կը գրեն հետեւեալը։

— Ես ալ կ՚ուզեմ մանկական գրքեր հրատարակել, կ՚ըսէ մեզ մեր հրատարակիչներէն մին։ Բայց ի՞նչ գրքեր հրատարակեմ։ Ո՞ր տեսակ գրքերը աւելի պիտանի կը նկատէք։

— Ամէն տեսակ գրքեր, կը պատասխանենք մենք։ Ամէն տեսակ գրքեր, որոնք կրնան հետաքրքրել մանուկները։ Ամէն տեսակ գրքեր, որոնք կրնան զարգացնել մանուկները։ Ամէն տեսակ գրքեր, որոնք կրնան դաստիարակել մանուկները։

— Բայց ի՞նչ գրքեր հրատարակեմ, կը շարունակէ հրատարակիչը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒՏ ՍԵՐԱՅԻՄԱՑԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հիմն. 1896 Գործ. Ընդ. 3,000,000. Պահ. Ընդ. 12,954,532

Հիմն. 1896 Ընդհ. Ռեզ. 2,981,236

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Նիւ Եորք, 14 Wall Street, Telephone 4893 Rector.

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ֆրանսայի համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Փարիզ, 4 Rue Caumartin, Telephone 102.45

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Անգլիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Լոնտոն, 4 Lloyd's Avenue, Telephone 500

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Գերմանիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Պերլին, Unter den Linden 21 և 22 Telephone 6. ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՒԱՏԱՐԻՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ԳԱՆԱՁԱՅԻՆ ՎՃԻՌԱՒՈՐՈՒՄՆԵՐՈՒ Ընկերութիւնը կը հաւատարմագրէ իր ներկայացուցիչները միայն այն վաճառականներուն, որոնք կը ներկայանան անոր գրասենեակը՝ ունենալով իրենց հետ իրենց ինքնութիւնը հաստատող վկայականներ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԵՐԱՅԻՄԱՑԻ

ՀՐԱՇԱԼԻՔ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳ ՄԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Նիւ Եորք, 14 Wall Street, Telephone 4893 Rector.

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ֆրանսայի համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Փարիզ, 4 Rue Caumartin, Telephone 102.45

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Անգլիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Լոնտոն, 4 Lloyd's Avenue, Telephone 500

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Գերմանիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Պերլին, Unter den Linden 21 և 22 Telephone 6. ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ԳԱՆԱՁԱՅԻՆ ՎՃԻՌԱՒՈՐՈՒՄՆԵՐՈՒ Ընկերութիւնը կը հաւատարմագրէ իր ներկայացուցիչները միայն այն վաճառականներուն, որոնք կը ներկայանան անոր գրասենեակը՝ ունենալով իրենց հետ իրենց ինքնութիւնը հաստատող վկայականներ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԵՐԱՅԻՄԱՑԻ

ՀՐԱՇԱԼԻՔ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳ ՄԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Նիւ Եորք, 14 Wall Street, Telephone 4893 Rector.

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ֆրանսայի համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Փարիզ, 4 Rue Caumartin, Telephone 102.45

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Անգլիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Լոնտոն, 4 Lloyd's Avenue, Telephone 500

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Գերմանիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Պերլին, Unter den Linden 21 և 22 Telephone 6. ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ԳԱՆԱՁԱՅԻՆ ՎՃԻՌԱՒՈՐՈՒՄՆԵՐՈՒ Ընկերութիւնը կը հաւատարմագրէ իր ներկայացուցիչները միայն այն վաճառականներուն, որոնք կը ներկայանան անոր գրասենեակը՝ ունենալով իրենց հետ իրենց ինքնութիւնը հաստատող վկայականներ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԵՐԱՅԻՄԱՑԻ

ՀՐԱՇԱԼԻՔ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳ ՄԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Նիւ Եորք, 14 Wall Street, Telephone 4893 Rector.

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ֆրանսայի համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Փարիզ, 4 Rue Caumartin, Telephone 102.45

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Անգլիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Լոնտոն, 4 Lloyd's Avenue, Telephone 500

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Գերմանիոյ համար՝ Ա. Ֆ. Ֆրանկլին, Պերլին, Unter den Linden 21 և 22 Telephone 6. ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ԳԱՆԱՁԱՅԻՆ ՎՃԻՌԱՒՈՐՈՒՄՆԵՐՈՒ Ընկերութիւնը կը հաւատարմագրէ իր ներկայացուցիչները միայն այն վաճառականներուն, որոնք կը ներկայանան անոր գրասենեակը՝ ունենալով իրենց հետ իրենց ինքնութիւնը հաստատող վկայականներ։